

Den spanske litteraturs fyrste. Således kaldes den nicaraguanske digter Rubén Darío, der anses for at være den spansktalende verdens største digter næst efter Cervantes.

Fyrsteligt

AF LARS BONNEVIE

Rubén Darío i udvalg. Poesi, prosa, essays m.m. Oversat fra spansk af Gorm Rasmussen. 274 sider. 300 kr. Bureauets Klassikerbibliotek.

» På den skyggefulde grav lagde jeg/ min hånd og jeg mistede forstanden./ Da jeg kom til mig selv lå/ hånden skælvende og kold/ på mit hjerte«. Da Rubén Darío skrev disse linjer i digtet »Til min Moder«, var han 12 år. Fra han begyndte at digte som otteårig og til sin død 49 år gammel i 1916, kredsede han i sin digtning om den fortvivlelse over sin forældreløshed, de afspejler.

Rubén Darío voksede op hos moderens ældre slægtninge i byen Matagalpa i Nicaragua. For en besøgende virker stedet ikke umiddelbart befordrende for åndelig virksomhed, støvet, beskidt, kogende varmt og stinkende fattigt som det er ligesom resten af landet. Moderen var forsvundet til Honduras med en ny mand efter at have smidt den første, Daríos far, ud på grund af hans druk. Lille Darío, der havde både indiansk og afrikansk blod i årene, kom i skole hos jesuitterne, der gav ham en solid humanistisk uddannelse og en udviklet syndsbevidsthed. Da han også var en stærkt sanselig person, blev hans poesi slagmark for denne konflikt. Med tiden blev han også en tung dranker.

Darío begyndte sin kometagtige digterkarriere som ganske ung, men på grund af fattigdom slog han sig også på journalistikken og skrev den ene fremragende artikel efter den anden. Der blev lagt mærke til ham, og han virkede i flere latinamerikanske lande, blandt

andet Chile og Argentina, hvor han var lønnet colombiansk konsul. Forinden havde han været på sin første rejse til Paris, hvor han blandt andet havde mødt et af sine forbilleder, den absintomtågede digter Verlaine, der til hans store skuffelse havde snerret ad ham. Verlaines symbolistiske digtning øvede en stor indflydelse, ikke mindst i hovedværket *Azul* fra 1888, der vakte enorm opsigt i de spansktalende lande.

Om dette og meget andet i Daríos omtumlede liv som vagabonderende digter og diplomat kan man læse i Gorm Rasmussens hagiografiske indledning til det foreliggende udvalg af digteren, der ud over en kort introduktion i Poul Borums *Poetisk modernisme* fra 1966 ikke tidligere har været præsenteret på dansk. Udvalgets styrke ligger i, at det på forholdsvis beskedne plads (Daríos produktion var enorm) formår at give et repræsentativt indtryk af hans digteriske udvikling. Man kan roligt sige, at han var en mand under indflydelse. Først af spansk guldalderdigtning med Cervantes og Quevedo som topidoler; det gælder både metaforikken og metrikken. Men snart rettede han blikket vestpå mod Frankrig, dengang den store magnet for al kunstnerisk aktivitet. Da han selv skulle danne en syntese af sine litterære påvirkninger, udtalte han, at han »var stærk sammen med Hugo og tvetydig sammen med Verlaine«. I udvalget er Verlaine næsten hele tiden nærværende, men i det vældige episke digt »Tutecotzimi« hører man efterklange af Victor Hugos buldrende *Århundredernes legende*.

Hvis udvalget af digtene (med den spanske originaltekst på venstresiden) viser en udvik-

I Little Havana, Miami, Florida, prydes en husmur af denne hyldelse til Rubén Darío (1867-1916) og hans samtidige cubanske digterkollega José Martí (1853-1895). FOTO: SCANPIX

ling fra en æstetiserende kunstdyrkelse over en metafysisk/erotisk digtning til en nutidsbevidst og samfundskritisk position, hvor den kristne tro fungerer som antitese til kapitalismens, især USAs, grådighed, er Daríos prosa mere præget af journalistisk nerve og fintmærkende sansninger end af nogen *esprit de synthèse*, hvad enten det gælder rejsebilleder eller litterære og filosofiske overvejelser. Alligevel præsenterer han overraskende indsigter i Nietzsches forfatter-skab, og han er en af de første, der opdager og forstår den symbolistiske digter Lautréamonts *Maldorors sange*, der senere fik ikonstatus i det 20. århundredes poesi. Heroverfor har romanfragmentet *Mallorcas guld* mest kuriositetens interesse, men det er selvbiografisk og repræsentativt for mandens stil.

Oversættelsen er kongenial over for forlæg-

get, og man mærker det store engagement, der må ligge bag den kraftpræstation, det er at oversætte Rubén Darío til et sprog, hvis musik er meget anderledes. Problemet er blandt andet, at den ofte komprimerede grundtekst bliver uforståelig på dansk, hvis den ikke opløses en smule, men dermed risikerer den poetiske essens at fordufte. Lidt generende for læseren er det da også, at proprier og begreber undertiden bevarer deres spanske stavemåde, så man for eksempel støder på en vis »Jorge Brandes« og så videre. De mange franske digtcitater burde desuden være blevet oversat. Men det er småting, der forhåbentlig vil blive rettet i den næste udgave. Det blivende indtryk er, at Rubén Darío har fundet sin fortolker, og at poesi-fans har al grund til at glæde sig over denne bedrift.

Kvadrat-traktat. Seneste bind i af dramatiseringen af Lars Noréns forfatterskab er et tykt luksusbind med drastisk dybsindige bonmoter.

Aforistisk æggehovedkage

AF LARS BUKDAHL

Lars Norén: *Fragment. Upagineret. SEK 183 på adlibris.se. Albert Bonniers Förlag.*

Man skal være meget svensk i genidyrkelsen af sig selv for at lægge navn til en udgivelse som Lars Noréns *Fragment*:

Kvadratisk format, mørkegråt omslag, ca. 500 lige så mørkegrå, upaginerede sider og på hver af disse et til tre »tekstfragmenter« på hver en til tre linjer sat med sølverne/lysegrå typer – bogstaveligt talt gråt i gråt altså! Ingen flapper, ingen bagsidetekst, til gengæld en liste med ordforklaringer på indersiden af bagsiden, der blandt andet forklarer at »ordet 'Sorge' betyder omsorg« og er »et hovedbegreb hos Heidegger« og at »Sterfios« er græsk for »steril, ufrugtbar, tom«.

Så kan det højtravende vist ikke signaleres mere bryggerhest-massivt.

Et fragment skal her ikke forstås som flosset, ufærdig, udvisket tekst, men i traditionen fra tyske romantikere som brødrene Schlegel som en sirligt dybsindig aforisme. I dansk litteraturhistorie kender vi faconen og genrebetegnelsen fra Paul la Cours poetik, *Fragmenter*

FOTO: BRIGITTE ENGUÉRAND

af en *Dagbog* (1948), men det er godt nok svært at komme i tanke om genuine og succesfulde DK-fragmentarikere fra nyere tid; det er en skriftpraksis, der kræver en helt særlig, meget udansk indbildskhed. Jeg vil foreslå Søren Ulrik Thomsen i hans første poetik, *Mit lys brænder*, og fra dette årtusinde Mikkel Thykier og alt for tidligt afdøde Asger Stig Møller i nogle af deres på småforlag udkomne hybridværker.

Her er fra cirka midtvejs i Noréns kvadrat-traktat en række eksemplariske og oversættelige fragmenter (nu og da bliver det bare for koncentreret svensk og abstrakt til, at mine bløde danskerøjne forstår et klap):

»Skriv Ingenting Skriv det«

»Kærlighedens eneste instrument er tårer«

»Min mor, endnu en gang død, går fra rum til rum og tænder lamper«

»Der findes intet håb, det er det eneste håb som findes, jeg ved ikke om hvad«

»I Polen leder antisemitismens metastaser som jernbaneskiner kun frem til madonnaen«

»Foragten over for det offentlige liv vokser med viljen efter at tilhøre det«

»Den som taler ved sin fars grav taler om sig selv«

»Indimellem er det glemslen som er mindet«

Der er noget grundlæggende ulideligt over denne pointe-patos, synes jeg nok, men hurtigt konstruerede jeg mit eget *bullshit*-parameter:

Mindst ulidelige er de mest følsomme og hidsige og mest konkrete, herunder mest konkret poetiske, fragmenter, eksempler: fragmenterne om tårer, døde mor, Polen og døde far.

Mest ulidelige er de abstraktest paradokskitschede fragmenter; der findes ingen billigere dybsindighed end paradokset, og Norén misbruger figuren aldeles skamløst gennem den hele bog, eksempler: fragmenterne om skrift, håb, det offentlige liv og glemsel/ minde. For slet ikke at tale om den idelige, genre-obligatoriske (her ikke repræsenterede)

namedropping af primært grande filosoffer og komponister, dryp, dryp, dryp.

I 1960erne og 1970erne var Norén den vildeste, mest kompromisløse poet i Sverige, så blev han pludselig Den Store Dramatiker og beholdt jobbet hele vejen ind i 00erne, hvor han øjensynlig blev træt af teaterformen og ikke mindst -maskinen. De sidste fem års tid har han forsøgt at genopfinde sig selv som boglig digter, og den gode, magtfulde modsætning til *Fragment* er monster-langdigtet *Filosofiens Nat* (2012) – sidste år udgivet på flænsende formfuldendt dansk ved Karsten Sand Iversen af Arena. De to store bøger har temaer – alder og erindring, liv og død – og indtil flere formuleringer til fælles, men der er en verden til forskel på fragmenternes mar-mor-morads og langdigtets sort sprudlende, skiftevis følsomt hallucinerende og hovedløst hakkende turbine:

»En død hund ville med stor sikkerhed gøre stedet menneskeligere, få det til at skinne en tid. Men den må ikke være for stor og ikke lægge sig ned.«

Som fragment lyder moralen håbløst patetisk, men pænt præcist sådan her:

»At skrive er, undtagelsesvis, at dø, dø til livet, i det mindste dér.«